

Posudek vedoucího diplomové práce bc. Anny Kotalové Čtenářská gramotnost dětí v dětských domovech

Diplomová práce bc. Kotalové je replikací zkrácené verze výzkumu PIRLS. Na úvod bych ráda zmínila, že příprava koncepce výzkumu i jeho realizace představovala pro autorku mimořádně těžký úkol. Původním záměrem bylo provést šetření ve větším počtu dětských domovů, vlivem různých vnějších okolností a také vlivem etických aspektů celého výzkumného šetření byl nakonec výzkumný materiál sbírán pouze ve dvou domovech, přesto si myslím, že poskytuje zajímavý vhled do velmi široké a málo prozkoumané problematiky.

1. Koncepce práce

Práce se skládá z teoretické a praktické části, mezi kterými není příliš těsná myšlenková provazba. V teoretické části práce se autorka pokusila obsáhnout široké spektrum podtémat souvisejících s tématem čtenářské gramotnosti, utřídit myšlenky a logicky strukturovat kapitoly se jí podařilo jen zčásti. Práce začíná tematicky hodně zeširoka, podrobně definuje termíny gramotnost, negramotnost, funkční gramotnost atd., snahou o postihnutí širokého spektra témat se text hodně rozbíhá a odbočuje od hlavní myšlenkové linky. Autorka sice zařadila mimo jiné také podkapitulu o rodinných a dalších faktorech ovlivňujících rozvoj čtenářské gramotnosti, zcela ale chybí kapitola věnovaná vzdělávání a psychologickým charakteristikám osob nevyrůstajících v rodinné péči atd. K tomuto tématu se v práci sice vztahuje kapitola 3.4 Následky zanedbání rozvoje čtenářské gramotnosti, je ale velmi stručná (přibližně 12 řádků, polovina z toho je psána bodovým výčtem) a neobsahuje žádné pro výzkum relevantní informace.

Závěry formulované v práci jsou jen velmi málo zobecněné, některé části se nevztahují k analyzovaným datům (např. na str. 69 je uvedeno: *Rodina se řadí mezi nejzásadnější a nejvýznamnější faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost*, ačkoliv faktory rodinného prostředí nebyly ze zřejmých důvodů v práci zkoumány. Závěry tvoří spíš jakési zamyšlení než o data opřené teze.

Hodnocení: C

2. Metodologie a zpracování dat

Metodologie práce vychází z mezinárodního šetření PIRLS. Ze zmíněného výzkumu jsou převzaty dva výchozí texty a soubor otázek. Struktura rozhovoru byla výzkumem PIRLS vzdáleně inspirována, vzhledem k povaze výzkumu byly ale otázky výrazně modifikovány (např. nebylo vhodné zařadit otázky reflektující rodinné zázemí respondentů) a doplněny dalšími.

Koncepce výzkumu, dotazník a celý testový sešit byly schváleny Komisí pro etiku ve výzkumu FF UK. Ráda bych s tímto směrem ocenila autorčinu trpělivost a výdrž, protože celý proces přípravy výzkumných podkladů výrazně ovlivňoval harmonogram akademického roku, týdenní režim v dětském domově atd.

Autorka si stanovila 7 výzkumných otázek, na jejich základě ale nevyslovuje žádné hypotézy. Argumentace pro nevyslovená hypotéz je nepřesvědčivá a zbytečně ubírá textu na relevanci.

V České republice již byly provedeny výzkumy, které se zabývají čtenářskou gramotností u dětí bez ohledu na jejich původ. [...] Výzkum zkoumající čtenářskou gramotnost u dětí v dětských domovech však ještě nebyl proveden. Z toho důvodu nebudou formulovány konkrétní výzkumné hypotézy, ale pouze výzkumné otázky (s. 32).

Data z rozhovorů jsou přepsána, ale nejsou kódována, není tedy jasné, k čemu se citace z rozhovorů vztahují. Zpracování dat z rozhovorů je chaotické a neutříděné.

Hodnocení: C

3. Práce s odbornou literaturou

Teoretická část práce je založena na citacích z velkého množství zdrojů. Zdroje jsou sice relevantní a v dostatečném počtu, ale jak uvádím v bodu 1, citace z odborné literatury jsou dlouhé, řetězené za sebou bez patřičného komentování a zapojení do textu. Ne vždy je možné vysledovat, kde přesně citace začíná a kde končí.

Způsob citování není systematický, u titulu Zuzany Janotové Čteme nejen v hodinách českého jazyka (Janotová, 2018) autorka jednou cituje správně ve formátu příjmení, ročník, jinde ale pomocí názvu Čteme v hodinách....

Některé citované tituly nejsou uvedeny v seznamu literatury (např. Mertin, 2013, Václavíková-Helšusová, 2004, Šormová, 2016).

Na základě protokolů o kontrole na plagiáty (systém Theses a Turnitin) se ukázalo, že systém Theses zachytil zvýšené množství podobných dokumentů. Dle protokolu bylo nalezeno celkem 59 podobných dokumentů, největší podíl shody byl 10 %. Při podrobnější analýze protokolu se ukazuje, že shoda je zejména v definicích, citacích z odborné literatury a zejména z materiálů ke koncepci a uvolněným úlohám mezinárodního testování PIRLS: Na základě těchto informací se domnívám, že je uvedená míra shody v normě.

Hodnocení: C

4. Formální úroveň práce

Z formálního hlediska práce odpovídá odbornému stylu. Text místy vykazuje jazykové chyby, které jsou pravděpodobně způsobeny časovou tísňí při závěrečné korektuře. Koherence textu je narušena dlouhými a do textu nedostatečně integrovanými citacemi.

Práce má vhodné náležitosti (abstrakt, anglickojazyčný abstrakt, klíčová slova, obsah apod.).

Hodnocení: B

Celkové hodnocení

Práce splňuje požadavky pro magisterské diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě.

Navrhuji hodnocení dobře.

Otázka k obhajobě: Plánujete výsledky svého výzkumu využít v praxi, tedy přenést je nějak do fungování dětských domovů?

V Praze 1. 2. 2023
Mgr. Kateřina Šormová, Ph.D.